

HET ALBUM VAN HESSEL VAN OSTHEIM.

Verscheidene Duitsche edellieden, die met de Hertogen van Saksen in *Friesland* kwamen om aanzienlijke betrekkingen te vervullen, traden er weldra in het huwelijk met de voornaamste adellijke jonkvrouwen.

Hessel Martena, die zoozeer in de gunst der Hertogen deelde en zoowel te *Franeker* als te *Beetgum* op zijne kasteelen groot gezag voerde, vond op die wijze gelegenheid om al zijne vier dochters uit te huwelijken, en wel: 1. Luts aan Frits van Grombach, Drost van *Harlingen*, Grietman van Barradeel enz.; 2. Jel aan Ernst van der Lauwyck, een Saksisch edelman; 3. Cunera aan Rudolf van Bunau, Drost van *Staveren*, Grietman van Gaasterland enz. en 4. Foockel aan Hans van Ostheim.

Deze was een krijgsman, voerde tot titel: Erfschenker van het Graafschap van Hennenberg en was een tijdlang Maarschalk of Drost op het kasteel te *Leeuwarden*. Later bewoonde hij met zijne vrouw het huis Rozendaal, op den hoek van de Voorstraat en Vijverstraat te *Franeker*, en schijnt kort na 1540 overleden te zijn. Hij liet haar een zoon na

Hessel van Ostheim, die in 1565 Grietman van Idaarderadeel werd, en zich als een voorstander der vrijheid deed kennen door het verbond der edelen mede te teekenen en zich te verzetten tegen de aanslagen van den stadhouder, Graaf van Aremberg, toen deze heimelijk krijgs-

volk wilde aanwerven om de bezetting op het kasteel van Leeuwarden te versterken. Dien ten gevolge moest hij zijne veiligheid in de vlugt zoeken, waarna hij door Alva gebannen werd. Met zijn schoonbroeder Dooitse Wyngia, Notaris en Secretaris van Leeuwarden, vond hij een schuilplaats in Oost-Friesland, waar hij vermoedelijk gestorven is. Bij zijn vrouw Teth van Burmania had hij eene dochter en twee zonen:

1. Jel van Ostheim, die in 1585 te Franeker in het huwelijk trad met Frederik van Vervou, den bekenden Hofmeester van Graaf Willem Lodewijk, en schrijver der gedenkschriften, door het Friesch Genootschap uitgegeven.

2. Hans van Ostheim, die in den krijgsdienst trad en zich als Hopman in den slag van Nieuwpoort bijzonder onderscheidde. Hij overleed in 1603 te *Ylst*, waar hij getrouwd was met Trijn van Galama.

3. Hessel van Ostheim, geboren in 1564, die, na eenigen tijd hofjonker van Graaf Willem Lodewijk geweest te zijn, in 1603 te *Arnhem* in 't huwelijk trad met Wilhelmina van Ghendt, dochter van Barthold, Heer van Loenen en Wolferen, Stadhouder der Leenen in Gelderland en Gouverneur van Arnhem. (1)

Deze edelman leerden wij voorheen op vroegeren leeftijd kennen in eene vriendschappelijke betrekking. Bekend is de gewoonte van aanzienlijke personen en geleerden in de tweede helft der 16e eeuw en later om vriendenrollen te bezitten, waarvan de talrijke inschrijvingen thans soms belangrijke historische aanwijzingen bevatten. Jhr. Mr. H. B. van Sminia gaf van verscheidene nog aanwezige

(1) Zie omtrent het vermelde: *Stamboek van den Frieschen Adel*, I 268, II 182; te Water, *Verbond der Edelen*, III 198; van Sminia, *Grietmannen*, 149; de Crane, *Martena-huis in de Vrije Fries*, I 111; Vervou, *Gedenckw. Geschiedenissen*, 29, 32, 153, 159, 397.

Albums van Friesche adellijke personen uitvoerige overzichten in het 8e deel van de Vrije Fries. Daaronder is er ook een van Hiskia van Harinxma thoe Slooten, de zuster van Homme of Homerus en de vrouw van Meinte van Ilsaerda, van 1600—1619 Grietman van West-Stellingwerff, wier beider albums vooraf beschreven zijn. In haar vriendenrol nu komt eene inschrijving voor van Hessel van Ostheim, welke, gedateerd 31 Aug. 1589, opmerkelijk is, omdat zij twee bladzijden beslaat. Op de eene teekende hij met de pen twee figuren: een oud man met een langen baard en stok en tegenover hem een jongeling, die hem uit een groot boek voorleest, met eenige kreupele Nederduitsche en Fransche verzen er boven. Op de andere bladzijde is zijn wapen, zeer net uitgeknipt, van papier, in een cirkel, omgeven door een rand, waarin zijn naam en het jaartal staat. Ter voorkoming van beschadiging is daarachter een stuk rood papier geplakt, waardoor het witte knipsel beter uitkomt. Daar boven en aan weerszijden is nog een gedicht van weinig waarde.

Het laatst vinden wij Hessel van Ostheim, en ook zijn zoon Barthold, vermeld in het testament van zijn schoonbroeder Frederik van Vervou van 1620, en schijnt hij in 1626 overleden te zijn.

De Redaktie heeft gemeend het bovenstaande te moeten laten voorafgaan tot toelichting van de volgende haar toegezonden bijdrage, die ruime stof oplevert om vele der daarin vermelde personen nader in het licht te stellen, op de wijze zoo als dit vroeger door Jhr. van Sminia is geschied.

INSCRIPTIEN VAN VERSCHEIDENE EDELEN IN
HET STAMBOEK VAN HESSEL VAN
OSTHEIM. (1)

*Medegedeeld van I. HOLTMANN'S te Kronenberg
bij Elberfeld.*

Een wapenmanuscript in de bibliotheek der „Gesellschaft für bildende Kunst und vaterlaendische Alterthuermer“ te Emden in Oostfriesland bevat, nevens een aantal andere, ook achtenveertig uit bovengenoemd stamboek uitgesnedene, meerendeels regt fraai gekleurde, wapens. Deze zijn opgekleefd en met navolgende opgeteekende bij-schriften voorzien. (Bij eenige wapens is echter geheel geen bij-schrift, slechts de naam van het geslacht en, somtijds, eene genealogische aanmerking gevoegd. Hier schijnt zeker alleenlijk eene wapenverzameling aangelegd te zijn, en is het hoofdoogmerk op de wapens zelve gelegd. Vele aan de wapens toegevoegde inscriptien zijn verkort of geheel weggelaten.)

1. „IENSEMA. Ao. 1601.

Symb.: *recte vivendo neminem timeas.*”

Het *wapen* toont in goud eene zwarte lelie en boven in ieder schildhoek een zwarte ster.

2. „Den Ehrentf. gesusteren Gratiana ende Elisabetha Rolteman hebbe ick E. KATER dese mine wapens doen setten ther ehren etc.”

Het *wapen*: in goud een links schuinsch gestelde blaauwe balk, op welke een gouden kater, opwaarts loopende.

---

(1) Deze Friesche vaandeljonker, geboren Ao. 1564, gestorven Ao. 1626, was een zoon van Hessel v. O., grietman van Idaarderadeel (Oostergoo) en Tetta van Burmania. H.

3. „EDZERT RENGERS ten Post.”

Het *wapen*: in blaauw tusschen drie (2, 1) gouden rozen een gouden balk.

4. „Hesselo ab Ostheim etc.

Lutetiae Parisiorum posuit JOANNES RENGHERS ab Krenshorst (: n. f. :) Transissulanus. 8. Mart. 1585.”

Het *wapen*: gelijk onder 3.

5. „Hesselo ab Ostheim etc.

Lutetiae Parisiorum. Ao. 1585. 19 Mart.”

Het *wapen*: in blaauw drie (2, 1) gouden lelies om een gouden ster. (1)

6. „Hesselo ab Ostheim etc.

FECCO (FEICO) DE EMBDA, Phrisius Groninganus. Parisiis Ao. 1585. 18. Mart.”

Het *wapen*: gevierendeeld, I en IV drie (2, 1) roode harten in goud, II en III een rood hert, dat over een boomstomp springt.

7. „Hesselo ab Ostheim etc.

EVERARDUS DE EMBDA, Prysius Groningensis. Lutetiae Parisiorum. 18. Mart. Ao. 1585.”

Het *wapen*: in goud drie (2, 1) roode harten.

8. „KEMPIS A DONIA, aetatis Ao. 70.

Symb.: *Gloria crocodilus*.”

Het *wapen*: loodregt gedeeld, links in blaauw, onder elkander gezet, twee roode rozen en tusschen beide een liggende halve maan, regts in goud een klimmende zwarte leeuw.

---

(1) Wapen van het geslacht Alberda.

9. „DOUWO VAN BOTNYA.
Ao. 1602. Symb. : *Constanter et Syncere*. 28 Febr.”
Het *wapen* : in blaauw een met ijzer bepantserde arm, een zilveren zwaard houdende.
10. „SIXTUS A CAMMINGA. Ao. 1584.”
Het *wapen* : gevierendeeld, I en IV in blaauw een zilveren lelie, II en III in goud een zwarte kam. Als surtout een gouden ster op een rood schild.
11. „GERROLT VAN CAMMINGA. Ao. 1600.”
Het *wapen* gelijk onder 10.
12. „FREDERICK DE HORION. Ao. 1600.”
Het *wapen* : in zilver een roode regts schuinsche dwarsbalk.
13. „FREDERICUS TOE SUARTZENBERG.
Aetatis suae 15. Ao. 1600.”
Het *wapen* : achtmaal in zilver en blaauw loodregt gedeeld.
14. CHARLES A DEKEMA. Ao. 1584.”
Het *wapen* : loodregt gedeeld, links in rood twee zilveren lelies, onder elkander gesteld, regts in goud een halve zwarte dubbele adelaar.
15. „TACITUS A BURMANNIA. Ao. 1584.”
Het *wapen* : gevierendeeld, I in goud een halve zwarte dubbele adelaar, II en III in blaauw een gouden klaverblad aan een stukje boomtak, IV in goud een roode leeuw.

16. „JOHAN GE. VAN HEERMA. Ao. 1600. 19 Aug.”

Het *wapen*: gevierendeeld, I en IV in goud, drie (2, 1) zwarte schelpen, II in goud drie blaauwe ruiten, III in blaauw twee gouden eikels en daaronder een gouden druivenblad.

17. „HESSELO AB OSTHEIM etc.

Scripti Rupellae Ao. 1584. 4. iduum Octobris.

JOANNES HEERMA.”

Het *wapen*: gelijk onder 16.

18. „Twee harten in een geuoecht

Daer beide zeer wel aen geuoecht.

TYARCK VAN HEERMA.

LUCIA A WALTA.

Amicitie ipse posui.

16. 9bris. Bolswardt. 1600.”

Het *wapen*: gekoppeld, regts het Heerma'sche wapen (gelijk onder 16) en links een wapen in uitlatingsvorm, toonende in blaauw drie (2, 1) zilveren ruiten.

Daarnevens staan twee roode harten onder eene kroon voorgesteld.

19. „Vrucht. Vrieheit. Wahrheit:

HENDRINA VAN MARTNA.”

Het *wapen*: ruitenvorm, loodregt gedeeld, links boven in zilver een gouden lelie, onder in rood een gouden eikel (?), regts in goud een halve zwarte dubbele adelaar.

Daarnevens is eene dame afgebeeld in zwarte Spaansche kleeding.

20. „HESSELO AB OSTHEIM etc.

20 Mart 1853. Lugduni Batav.

EPEJUS HOTTINGHA.”

Het *wapen*: in blaauw drie (2, 1) gouden eikels.

21. „Hesselo ab Ostheim etc.
Lugduni Batav. Ao. 1583. 4 Iduum Junii.

ERNESTUS AB HARINXMA, Frisius.”

Het *wapen*: gevierendeeld, met een hartschild, dat links zilver is en regts in goud een halven zwarten dubbelen adelaar toont. I en IV in zilver een roode leeuw, II en III in goud drie groene eikels.

22. „HISKA VAN HARINXMA.”

Het *wapen*: gelijk onder 21, doch zonder helm in lozange.

Daarnevens staat eene juffer in witte kleeding afgebeeld. (1)

23. „GUILLAUME DE HAREN. 1602.”

Het *wapen*: in zilver vier roode balken, regts boven een gouden vierhoek met drie regts schuinsche balken.

24. „Hesselo ab Ostheim, Pater et filius, Lutetiae Parisiorum etc. 14 Mart. 1585.

AMELIS VAN AEMSTELL van Mijnden.

ANTONIUS AB AEMSTELL a Mijnden.”

Het *wapen*: een achtmaal in goud en zwart dwarsgedeeld veld met een rood en zilveren geschaakt Andreas-kruis.

25. „Hesselo ab Ostheim etc.
P. VAN DER MOELEN. Lutetiae Parisiorum.
16 Mart. Ao. 1585.”

Het *wapen*: gevierendeeld, I en IV in zilver een zwart molenrad, II en III in zilver drie (2, 1) molenijzers.

(1) Zie over haar en haar album bl. 207 hier vóór en *de Vrije Fries*, VIII 133.

26. „Fidel et constant.

PB RUYCHROCK VAN DE WERUE. 1599.”

Het *wapen*: in groen een zilveren balk.

27. „Hesselo ab Ostheim etc.

Juveni nobili et erudito etc.

III Id. SEPT. M IO LXXXII

lubens. S. P. Lugduni Batt.

JANUS VAN CAESTRE. T. P.”

Het *wapen*: in goud twee regts schuinsche roode balken, boven regts een vierhoek met twee blaauwe palen in goud.

28. „F. VAN DER KAMMEN.

Mechlin: 10 Sept. 1582.”

Het *wapen*: gevierendeeld, I en IV in blaauw een witte spar met drie blaauwe torens belegd, II en III in zwart tusschen drie (2, 1) gouden spijkers een zilveren arm.

29. „Dit wapen is van mij ondergheschreuen ten goeder Recommendatie ende Ghedagtenisse alhier ghesettet ter Ehren d. Gratiana Roltemans.

d. 25. Apr. 1602.

HENDRICK DE VOS VAN STEENWICK, dezer tijdt fendrick van Sien Ghenaden Compañie.”

Het *wapen*: een zilveren schild met vijf links schuinsche roode balken en een zwarten schildrand, in welken acht (3, 2, 3) gouden kogels liggen.

30. „ARNOLDUS VAN LOO.”

Het *wapen*: in rood twee in Andreas-kruis gestelde zilveren zwaarden met gouden handgrepen; in ieder der vier winkels een zilveren klaverblad.

31. „ERNST VAN ITTERSUM. 1584.”
 Het *wapea*: in zilver drie (2, 1) roode ezelskoppen.
32. „FREDERICK TORCK.”
 Het *wapen*: dwars gedeeld, boven rood doorvlamd, onder in zilver zeven (4, 3) zwarte ruiten.
33. „J' espere,
 G. DE GENDT.
 Sola Nobilitas virtus.
 Ao. 1592.”
 Het *wapen*: in zilver een roode balk met gouden tralie.
34. „JOHAN VAN GENDT.
 V. C. T. 1591.”
 Het *wapen*: gelijk onder 33.
35. „W. v. G(ENDT).”
 Het *wapen*: gelijk onder 33.
36. „JEHAN DE LENNIP.”
 Het *wapen*: dwars gedeeld, boven in rood een gouden leeuw, onder zilver doorvlamd.
37. „ADOLPH VAN GELDER. 1592.”
 Het *wapen*: loodregt gedeeld, links in goud een zwarte regts klimmende leeuw; regts in blaauw een gouden links klimmende leeuw.
38. „A. W. ISENDOEREN. Ao. 1592.”
 Het *wapen*: dwars gedeeld, boven gouden doorvlamd, onder in rood drie blaauwe met vaires coupés beladen palen.

39. „H. A. WYNGAARDEN. ZZensis. Ao. 1583.”
 Het *wapen*: in een groen met gouden billetten bestrooid veld een roode balk met een wassenden gouden leeuw.
40. „GISBERT DE HERTEFELD. 1600.”
 Het *wapen*: in een zilver doorvland veld een springend rood hert met gouden gewei en gouden klauwen.
41. „L. WILHELM PYECK. 1591. 6 Junii.”
 Het *wapen*: in zilver een rood kruis.
42. „MARGARETA PIECK. 1599. 27 Martii.”
 Het *wapen*: gelijk onder 41.
43. „DIERCK VYGH. Ao. 1602.”
 Het *wapen*: in zilver twee gekruiste opwaarts gerigte rood en goud gestreepte armen met gouden vuisten.
44. „v. OY.”
 Het *wapen*: in zilver drie (2, 1) roode rozen.
45. „MARTEN HEYDENBERG.”
 Het *wapen*: in rood een regts schuinsche zilveren balk, aan beide zijden van drie zilveren lelies vergezeld.
46. „Rien sans elle.
 ELB. FOSIUS (1) 1596.”
 Het *wapen*: in blaauw op een heuvel een zittende zilveren duif.

---

(1) Foswis?

47. „WILHELM COENDERS VAN HELPEN. Ao. 1601.”

Het *wapen* : in een loodregt gedeeld zilveren veld twee tegen elkander opgerigte zwarte geitenbokken met gouden horens en klauwen.

48. „Verweruen ofte steruen.

HENDRICK VAN DER MERVEN.

1602.”

Het *wapen* : in rood een zilveren balk, in het bovenste veld negen (5, 4) en in het onderste zes (3, 2, 1) gouden munten.